

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

אל הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

חרגום אשכנזי

לא (א) צור ועלכען צייט, שפרייט דער עוויג-גע, ווערדע איד אללען שטעט-מען ישראל'ס איין גאטט. אונד זיא מיר איין פאלק זיין. — (ג) זאָ שפרייט דער עוויגע: גנאדע פאנד אין דער וויסטע שאנדאז שווערדט-ענטראנע. נע פאלק ישראל, אלס ער זיך בערוהיגענד איינהער צאג: (ג) דער עוויגע האט אויס דער פערנע זיך מיר געצייגט! דאָ-רום וואָר איך דיר צוגעטהאן מיט אונגענדליכער ליעבע, דאָרום בעוואָהרטע איך דיר דיא הולד. (ד) וויעדערום ווערדע איך ערבויען דיך, אונד פֿעסט שטעהסט דוא דאָ, וונג-פֿער ישראל'ס! פֿערציערעסט וויעדער דיינע פויקע, אונד

ירמיה לא

לא (א) בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם: (ב) כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי הרב הקוד להרגיעו ישראל: (ג) מרחוק יהוה נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על-כן משכתיך חסד: (ד) עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפוך ויצאת במחול משחקים: (ה) עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו

נטעים ציעהעסט אויס אים רייהענטאנץ דער פֿרעה לוי 5 ען. (ה) פֿפלאנצעסט וויעדער ווייג גערטען אויף דען בערגען שומ'ון'ס, אונד דיא האַנד, דיא געפֿלאַנצט, לעזעט פֿרעה.

ר ש י

לא (ב) מלא חן. בעיני דור מדבר: שרידי חרב. מזרים והעמלקי והננעני: הלוך להרגיעו ישראל. בהולכס למחול ארץ מרגועס: (ג) מרחוק. בזכות אבות: נראה לי. אני הנביא ואמר לי לאמר לכנסת ישראל זהנת עולם אהבתיך: (ד) עוד אבנך ונבנית. בניינים שנים היו לך על ידי אדם לכך חרבו עוד אבנך אני בעלמי בניין שלישי ונבנית לעולם: חעדי. תחקשטמי

ב א ו ר

לא (ב) מצא חן במדבר. כלומר אז כאשר מטאמס בעגל ושלחתי את הזרע בקרבנס מחלתי לכם עונותיכם ותשאו מהר חן בעיני בלכתכם אחרי במדבר כאשר נטחמס ני ותמלאו מרגע לנפשיכם במנחתי, ולכן יש גם תקוה לאחרית-הגלות הזה, כי גם עתה אזכור את הכרית ושנתי את שנותיכם, ומענין זכרתי לך חסד נעוריד וגו' (לעיל ב'). הלוך להרגיעו, שיעורו, בהלכו במדבר והרגיע את עבמו במאמר ובמחשבה "מרחוק ה' נראה לי", ורק זאת היתה נחמתו בעניו כי ה' עמו והחזיקו בידו להוליאו ממזרים באותות ומופתים, ולאסם לפניו חוקים ומשפטים, ובגלל דבר זה הלך אחריו בארץ ליה וללמות. להרגיעו, תמורת בהרגיעו כמו בומר אמה לכן יש תמורת בנן יש וכן הרבה, וכענין מלת לאמר. (ג) מרחוק ה' נראה, ר"ל אחר הרמיקו מאתנו ד' מאות שנה, נראה לנו בידו הטוקה במזרים והוליאו מעבדות לתרות ונתן לנו את התורה. אהבתיך, כלומר בעבור שדברת וחסבת אז כן על כן אהבתיך אז ומשנתיך חסד גם עתה. משבתיך, מענין משך חסדך ליודעיד (תהלים ל"ו י"א). (ד) עוד אבנך, כי העדה הסזורה כמו הבנין ההרוס שימפזרו אכניו ועליו וכשיבנה יתקבלו (רד"ק). (ה) נטעו גומעים, אומן הנוטעים שנטעו הנרס הם גם יתללוהו לא כמו שהיה בימי

נִשְׁמָעִים וְחָלְלוּ: (ו) כִּי יִשְׁיוּם
 קָרְאוּ נְצִרִים בְּהַר אֶפְרַיִם קוֹמוּ
 וְנַעֲלָה צִיּוֹן אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
 (ז) כִּי־כֹה וָאָמַר יְהוָה רָנּוּ לִיעֲקֹב
 שְׂמָחָה וְצַהֲלוּ בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם
 הַשְּׂמִיעוּ הַלְלוּ וְאָמְרוּ הוֹשַׁע
 יְהוָה אֶת־עַמּוֹ אֶת שְׂאֲרֵי־
 יִשְׂרָאֵל: (ח) הִנְנִי מֵבִיא אוֹתָם
 מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וְקִבְצֹתִים מִיַּרְדֵּן
 אֶרֶץ בָּם עוֹר וּפְסַח הָרָה וַיּוֹלְדֹת
 יַחֲדוּ קָהָר גְּדוֹל יָשׁוּבוּ הִנֵּה:
 (ט) בְּבָכִי יָבֹאוּ וּבְהִתְנוּנִים
 אוֹבִילִם אוֹלִיכִם אֶר־נַחֲלֵי מַיִם
 בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְשְׁלוּ בָּהּ כִּי־
 הִיִּתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם

פֶּרַע הַלֵּךְ וַיַּעֲדֵר אִיּוֹן. (ו) יֵא
 עִם קָמְמַט דְּעַר טַאג, אֲזַדְעַם
 וּוְעִטְעַר רֹפְעַן וּוְעַרְדֵּן אוּיָף
 אֶפְרַיִם'ס נַעֲבִירָגְעוּן: מַצְט
 אִיִּךְ אוּיָף! לְאַסְסַעַט אֲזֹנוּ
 הַיְנוּיָף וּוְאַלְלֵעַן נַאֲךְ צִיּוֹן צוֹם
 עוּיָגְעוּן, אֲזֹנוּעַרְעַם גַּאֲטְטַע!
 (ז) דַּעַן זָא שְׁפִרִיכְט דְּעַר עוּיָיִ
 גַּע: רֹפְעַט פֶּרִיִדְעַט אֲנַע יַעֲקֹב
 צו, וַיִּכְצַעַט אִיבַעַר דָּאָז הוּיִכְט
 דְּעַר פֶּעֲלַקְעַר, עַרְמִינְטַעַרַס,
 פֶּרִיִזְעַט אֲזֹנְד וַיִּנְגַעַט: גַּעֲהָל־
 פֶּעַן הָאָט דְּעַר עוּיָגְעַר דִּינְעַם
 פֶּאֲלַקַע, דַּעַם אִיבַעַרְרַעַסְטַע
 יִשְׂרָאֵל'ס. (ח) פֶּאָם פֶּעַרְנַעַן
 נַאֲרְדֵּן בְּרִינְגַע אִיךְ זִיא, פֶּאָן
 דְּעַר עַרְדַּע גַּרְעַנְצַעַן זַאֲמַלַע
 אִיךְ זִיא, אֲלַלַע וּוִיא זִיא זִינְד,
 דַּעַן בְּלִינְדַעַן וּוִיא דַּעַן לְאַהֲמַעַן,
 דִּיא שׁוּאָנְגַעַרַע וּוִיא דִּיא גַע־
 בַּעֲהַרְעַרִין, אִיִּין גַּרְאָסַעַר הוּיִי־
 פֶּעַ קַעֲהַרְט הִיעַהַעַר צוּרִיק.
 (ט) אִין טַהַרְעַנַעַן צִיעַהַעַן זִיא
 דָּאָהַעַר, אֲזֹנְד אִין עַרְכַּאֲרַמְנַן

לִיטַע אִיךְ זִיא, פֶּיַהַרַע זִיא אֲזִין וּוְאַסְסַעַרְשְׁטַרַעַמַעַן אוּיָף עַבְעַנַעַם פֶּאָרַע, וּוְאִין קִיִּין אֲנַשְׁטָאָס
 וּוְאַבַּעַדְרָאָהַט, דַּעַן אִיךְ בִּין פֶּיַר יִשְׂרָאֵל אִיִּין פֶּאָטְעַר, אֲזֹנְד אֶפְרַיִם אִיִּזַט אִיִּין עַרְשְׁטַנַּע־

ר ש י

חַקְשַׁטִּי: (ה) וְחָלְלוּ. בַּיָּהּ הַרְבִּיעִית יַחֲלֹו אֶת פְּרִים לַפְדוֹתוֹ בְּכַסֵּף: (ו) נוֹזְרִים. לֹפִים
 בְּרֵאשִׁי מַגְדִּלִים גְּבוּהִים לַהֲכַרֵּת קוֹל נִשְׁמַע לַמְּרוֹק. ל"א נוֹזְרִים כְּמוֹ נוֹזֵר חֶסֶד לְאַלְפִים (שְׁמוֹת
 ל"ד) לְשׁוֹן שְׁמִירָה כְּלוֹמַר יֵשׁ יוֹם שִׁיקְרָאוֹ אוֹתָם שֶׁמְרוֹ הַתּוֹרָה וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ וְכַת"י אֵרִי אֵיךְ
 אֲרִיבֹת יוֹמִיא וְסָגִי טוֹבֵא דַעֲתִיד לְמִיתִי לְכַדִּיקִיא דְנַעַרְו אֲוִרִיתֵא מַלְקַדְמִין: (ז) וְכֹהֲלוּ בְּרֹאשׁ
 הַגּוֹיִם. בְּמַגְדְּלוֹת גְּבוּהִי כִּי שִׁשְׁמַעוּ לַמְּרוֹק: (ח) בַּס עוֹר וּפְסַח. אֲפִילוֹ הַכְּנַשְׁלִים שְׁנַהֵס
 לֹא אֲמָאָס: (ט) בְּבָכִי יָבֹאוּ. עַל יְדֵי חַפְלָה וּמַשׁוּבָה:

מִזְרָה

ב א ו ר

צִיּוֹן הַרְרָה שְׁהַאֲוִיבִים חָלְלוּ הַפִּיּוֹת וְטַעַס וְחָלְלוּ עַבְרַה הַמַּהֲסִיךְ לַעֲתִיד (רד"פ). (ז) בְּרֹאשׁ
 הַגּוֹיִם, יַכְהֲלוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּמֹרְנֵנוּ לִיעֲקֹב, וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָא רֵאשִׁית כְּנֹאמַר רֵאשִׁית גּוֹיִם (עַמּוֹס ו' א').
 (ח) בַּס עוֹר וּפְסַח, כ"כ יִבֹּאוּ בְּנַחַת שְׁאִפֵי הָעוֹר וּהַפְסַח שִׁיבִי בַס וְהַכְרָה וְהַיּוֹלְדוֹת יִלְכוּ
 לְאַטַס (רד"ק). (ט) וּבְהִתְנוּנִים, עִינִן חַמְלָה וְרַחֲמִים כְּמוֹ לְבַלְתִּי הַיּוֹת לְהַס תַּפְגָּה (יְהוֹשֻׁעַ
 י"ק

תרגום אישכנזי

בארענער מיר. (י) פערנעהי. טעט גאטטעס ווארט, איהר פלקער! פערקנדעט עם אין פערנען לאנדען, אונד זאגעט אן: דער ישראל אומהער גע- שטרייט, זאממעלט איהן ווייע- דער, אונד בעוואלכעט איהן וויא דער הירט וינע העערדע; (יא) דען דער עוויגע ערלאזעט יעקב, עררעטטעט איהן אויס דער האנד דעם איבערוועלטי- גערס. (יב) דא קאממען זיא אונד וויכצען אויף דען העהען ציון'ס, האך ערפרייט אב דעם געטטליכען זעענעם, דעם קארנעס, מאסטעס אונד עהלעם, דער יונגען שאאע אינד רינדער; איינעם וואס סערייכען גארטען גלייכט איהר געמיטה, קיין קוממער קויעלט זיא מעהר. (יג) דאן פרייעט אויך זיך דיא יונגפרויה אים רייהענטאנצע, דאן פרייען זיך יונגלינגע אונד גרויע מיט איינאנדער, זא פערוואנד- לע איך איהרע טרויער אין וואננע, זא טרעסטע אונד ער- קוויקע איך זיא פאן איהרעם טריבאלע. (יד) דער פרייע-

י ר מ י ה לא

בכרי הוא: (י) שמעו דבר יהוה גוים ונהגידו באיים ממהק ואמרו מזרה ישראל יקבצנו ושמרו כרעה עדרו: (יא) כי פדה יהוה את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו: (יב) ובאו ורגנו במרום ציון ונהרו אל טוב יהוה על דגן ועל תירש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר והיתה נפשם כגן רוה ולא יוסיפו לדאבה עוד: (יג) אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו והפכתו אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם: (יד) ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את טובי ישבעו נאם יהוה: (טו) כה אמר יהוה קול ברמה נשמע נהי בכי תמרוורים

רחל סטער זעלע לאססע איך וואננעטרונקען ווערדען, אונד מיין פאלק זאלל מיינעם זעענענס פיללע געניעסען! דיעס איזט דעם עוויגען ווארט. (טו) זא שפריכט דער עוויגע: איינע שטימ- מע ערהעבעט זיך צו רמה, איין קלאנגעטאן, איין אויסברוך דעם ביטטערן געפיהלעם, רחל בע-

ר ש י

(י) מזרה. ספרינו"ש בלצ"ז: (יב) ונהרו, יאספו כמו נהר: (יד) דאן-שמן: (טו) קול ברמה נשמע. קול ברמה נשמע על ישראל דנכן על ירמיה נביא כד שלח יתיה נבזר אהן מרמתא לשון

ב א ו ר

יא ב' והדומים (הנ"ל). (יב) ונהרו, תרגמתי פה מענין נהורא כמו הביטוי אליו ונהרו (מהלים ל"ד ו'). (יד) דשן, מענין ומעגליך ידעפון דשן (מהלים ס"ב י"ב) וכן תרגם הכנזי ויתפנקון. (טו) קול ברמה נשמע, אמר על דרך משל על עשרת השנטיים שראשם אפרים

רחל מבכה על-בניה מאנה
 להנחם על-בניה כי איננו:
 (טז) כה ואמר יהוה מנעי קולך
 מבכי ועיניך מדמעה כי יש
 שכר לפעךך נאם-יהוה ושבו
 מארץ אויב: (יז) ויש-תקווה
 לאחריתך נאם-יהוה ושבו בנים
 לגבולם: (יח) שמוע שמעתי
 אפרים מתנודד יסרתני ואוסר
 בעגר לא למד השבני ואשובה
 כי אתה יהוה ארתי: (יט) כי-
 אתרי שובי נחמתי ואתרי הודעי
 ספקתי על-ירך בשתי וגם-
 נכדמתי כי נשאתי חרפת נעוריי:

בעווינעם איהרע קינדער,
 איזט אונטרעססליך דער קיני
 דער וועגען, דיא זיא ניכט דא
 פֿינדעט. (טז) דאך זא שפריכט
 דער עוויגע: האלט דיא שטימ-
 מע איין פֿאם ווינען אונד ראז
 אויגע פֿאז טהרענען! גוטער
 לאהן שטעהט בעפֿאר דיינעם
 ווערקע, שפריכט דער עווי-
 גע, זיא קעהרען צוריק אויס
 דעם פֿינדעם לאנד, (יז) אונד
 גיטע האָענניג שטעהט בע-
 פֿאר דיינער צוקונפֿט, שפריכט
 דער עוויגע, זיא קעהרען צוריק
 דיא קינדער אין איהרע היי-
 מאטה. (יח) איך האבע עס
 געהארט, וויא אפרים רייע-
 פֿאלליאסמערטע: דוא האסט
 געציכטיגעט מיך, אונד איך
 נאהם אן דיא צוכט וויא איין
 אונגעלעהריגעס קאלב; א זא
 נים מיך וויעדער אויף! איך
 קעהרע צוריק, דוא ביזט דאך

דער עוויגע מיין גאטט! (יט) איך האבע געביסט, נאכרעם איך אין מיך געגאנגען בין, האבע
 אן דער היפטע מיך געשלאגען, נאכרעם איך ערפֿאהרענער ווארדע; נון שטעהע איך בע-
 שעמט דא, אונד ערראטהע אָב דער שמאך מיינער יוגענדונדען, דיא הארט אויף מיר

ר ש י

מאחר הנולד אל גדליהו בן אחיקם כמו שאמר בספר זה (לקמן ל"ט): רחל מבכה על בניה. מדרש
 אגדה אמר שהלכו אבות ואמהות לפייס את הקב"ה על שהעמיד מנש' דמות כהיכל ולא נחפייס נכנסה
 רחל אמרה לפניו רכוננו של עול' רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי בשר ודם הוי רחמיך מרובי' והלא אני
 הנוסחי נרתי בחור ביתי שכל עבוד' שעבד יעקב את אבא לא עבד אלא בשבילי וכשאמתי לינוס לחוסה
 הכניסו את אחותי לא די שאתקתי אלא שמסרתי לה סימני אף אתה אם הכניסו בניך לרתך
 בניך שחוק להם אמר לה יפה למדת סניגורית יש שכר לפעולתך ולכדקתך שמסרת סימנך
 לאחותך: (יח) מתנודד. קומפלינט בלע"ז לשון מי ינוד לך (לעיל ט"ו): יסרתני. ביסורין אתה
 הקנ"ה: בעגל לא לואד. פושט גוילוני"ן בלע"ז לשון מלמד הנקר (שופטים ד') הייתי בתחלה
 נכך מטאתי לך: (יט) נחמתי. אני מחזרט על תועבותי: הודעי. שהתכוננתי בעלמי שאעלתי
 אפרינו"י בלע"ז: חרפת נעורי. שיכולים אויבי לחרפני על מטאז נעורי:

ב א ו ר

וזר האם לכלם והיא רחל כאלו זוכה על דרך משל על בניה. רמה, עיר בהר אפרים כנאמר
 בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים (שופטים ד' ה'). נחי, ר"ל קול נהי. על בניה, כנאמר
 חכמינו ז"ל לא לשמה אלא לשם בנה שנאמר אולי ימנן ה' כבזות שארית יוסף ולא לשם בנה
 אלא לשם בן בנה שנאמר הבן יקיר לי אפרים. (יח) ששע שמעתי, תרגמתי לפי דברי החכם
 רד"ס

תרגום אשכנזי

לאסמעט: (כ) איזט ניכט אפרים טיין טהייערער זאָהן? ניכט איין האַלדזעליגעס קינד? יא זאָ אַעט איך פֿאַן איהם שפרעכע, פֿינדע איך ווירדי גערדעס שטעטען אַנדענקענס איהן; דאַרום איזט אויך מיין אינגערעס רעגע פֿיר איהן, ערבאַרמען, יא ערבאַרמען ווילל אויך מיך זיין, שפּריכט דער עוויגע. (כא) ערריכטע מערק-מאַלע דיר, שטעללע וועגוויי-זער אויף, מערק דיר גוט דען וועג, דיא שטראַסע, דיא דוא געהסט, אונד קאַטמע דאַן צוריק, יונגער ישראל! צו-ריק אין דיעזע דיינע שטערטע. (כב) וויא לאַנגע נאָך וויללסט דוא דיק ווינדען, שטרויבענ-דעס מעדכען? פֿירוואַהר! נייע ויטטע שוף דער הערר

י ר ט י ה לא

(כ) הֲבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שְׁעִשׂוּעִים כִּי-מִדֵּי דְבָרֵי בֹן זָכֹר אֶזְכְּרֵנוּ עוֹד עַל-כֵּן הָמוּ מֵעִי לֹא רַחֵם אֲרַחֲמֵנוּ נְאֻם-יְהוָה: (כא) הֲצִיבִי לָךְ צִיָּנִים שְׂמִי לָךְ תְּמָרוֹתִים שְׂתִי לְבָךְ קַמְסָה דֶרֶךְ הַלֶּכֶתִי שׁוּבִי בְּהוֹלֶת יִשְׂרָאֵל שְׁבִי אֶל-עֲרִיךְ אֱלֹהֵי: (כב) עַד-מָתִי תַחַת־מִקֵּין הַבַּת הַשׁוֹבֵבָה כִּי-בָרָא יְהוָה חֲדָשָׁה בְּאֶרֶץ נִקְבָּה תְּסוּבֵב גִּבֹּר: (כג) כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יֹאמְרוּ אֶת-הַדָּבָר

הוה הלבנת קרי אים לאַנדע: דאַ ווייב ווירכט אום דען מאַן. (כג) זאָ שפּריכט דער הערר דער העערשאַט רען, דער גאַטט ישראל'ס: איינסט ווירד מאַן זיך וויעדער דעס שפרוכעס בעדיענען אים לאַנג

ר ש י

(כ) הֲבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם • הֵן דַּבְרֵי שְׂכִינָה כְּלוּמַר הוּא מִתְּנוּדָד וְאֵנִי לְבִי נִהפֵךְ עָלַי לְרַחֵם שְׂמַח בְּנֵי יָקִירֵי הוּא כְּמִי שְׂאִין לֹא אֶלֶף בֶּן אֶחָד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ כָּל רְלוּוּ: שְׁעִשׂוּעִי. אִישׁ בְּנֵי יִמְנִי"ן בְּלַע"ו: מִדֵּי דְבָרֵי בֹן. כָּל עַת שְׂאִי מְדַבֵּר בֹּן. וּמְדַרְשׁ וּיְקַרֵּא רַבָּה דִּי דִיבּוּרֵי שְׂנַתִּי בֹן שְׁלִימְדַתִּי תּוֹרַתִי לְרַחֵם עָלָיו: (כא) הֲצִיבִי לָךְ לְיוֹנִים. סִימְנִים בְּדַרְכֵי אֲבוּתִיךְ הַטּוֹבִי: תְּמָרוֹתֵי. תְּמָרֵי קִטְוִי" גִּטְוִעִי לְסִימֵן בְּדֶרֶךְ וּכְשׂוֹטוֹ שֶׁל מְקַרֵּא עֲשֵׂי סִימְנֵי לְדַעַת הַדֶּרֶךְ שֶׁהִלַּכְתָּ בָּהּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְכָל שַׁחֲזוּרֵי בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ כְּלוּמַר כִּי וּדְאִי תִּשׁוּבוּ מֵשָׁם: דֶּרֶךְ הַלֶּכֶת. הַלֶּכְתִּי כְּתִיב כָּל מְקוֹם שֶׁהִלַּכְתָּ הִלַּכְתִּי אֲנִי עִמָּךְ וְיוֹנָחַן תִּירְגַּם שִׁמְי לָךְ תְּמָרוֹתֵי הַחֶפְלָל בְּמַר וּפְשָׁךְ (וּמִנְחָם פִּירַשׁ תְּמָרוֹתֵיךְ עִינֵן מוֹעֵל וְכֵן פִּירַשׁ וּתִימְרוֹת עֵשֶׂן (וְיֹאֵל ג') סֵא"א): (כב) תַּחַת־מִקֵּין. תְּסַחֲרֵי מִמֶּנִּי שְׂאֵת בּוֹשֶׁה לְשׁוֹב אֲלֵי מִסְּנֵי דַרְכֵי הַנֶּה חֲדָשָׁה נִבְרָא בְּאֶרֶץ שֶׁהִנְקָה תְּחִלָּה אַחַר הַזָּכֵר לְנִקְשׁוֹ שִׁשְׁאֵנָה ל' וְאִסְוֵבָה בְּעִי אִנְקָשָׁה וְגוֹמַר וּמֵאִים ר' יְהוּדָה הַדְּרָשָׁן שֶׁמֵּעִתִּי נִקְבָּה תְּסוּבֵב לְהִיּוֹת גִּבֹּר אֲנִי נִתְמַיךְ כֶּתֶב הַנוֹטֵל עִשׂוֹר

ב א ו ר

רד"פ בניאורו בהפטרות ליום ב' דר"ה עיי"ט. (כ) הֲבֵן יָקִיר, ה"א התמי' תשמע גם כן במקום הלל לאמת הדבר כמו הנלחם וירשת (מלכים ב' א' י"ט) הנגלה נגלתי (שמואל א' ב' כ"ז) עיי"ט פי' הרד"ק, והדבור מוסב על שמוע שאעתי. עוד, לשון התמדה בלי הפסק, וכן תרגמתי. (כא) תְּמָרוֹתֵי, תְּמָרוֹת קִטְוִים. טוֹעִים לְסִימֵן הַדֶּרֶךְ (רש"י), ועיין מ"שכ למעלה (י' ח'). (כב) תַּחַת־מִקֵּין, תְּהִי מִסּוּבַּת לְכַאן וּלְכַאן וְלֹא תִלְכֵי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹב אֶל אִיזֵךְ הַרְאִשִׁין, כְּלוּמַר עַד מִמֵּי תַחַעֲלֵי בְּמִסּוּבָה (רד"ק). כִּי בָרָא ח' חֲדָשָׁה, וּמֵה הִיא הַחֲדָשָׁה ב' נִקְבָּה

הָיָה בְּאַרְצֵי יְהוּדָה וּבְעָרָיו בְּשׁוּבֵי
 אֶת־שְׁבוּתָם יְבָרְכֶךָ יְהוָה נְוֶה
 צֶדֶק הָרַק הַקִּדְשׁ: (כד) וַיֵּשְׁבוּ בְּהַ
 יְהוּדָה וּבְכָרְעָרָיו יַחְדָּו אֲכָרִים
 וַנִּסְעוּ בְּעֵדֶר: (כה) כִּי הָרִוּיִתִי
 נַפְשׁ עֵיפָה וְכָל־נַפְשׁ דָּאֲבָה
 מִלְּאֲתִי: (כו) עַל־זֹאת הִקִּיצֹתִי
 וַאֲרָאָה וּשְׁנֵיתִי עֲרָבָה לִי:
 (כז) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה
 וּזְרַעְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־
 בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה:
 (כח) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שִׁקְדֹתִי עֲלֵיהֶם
 לִנְתוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ וּלְהַרְסוֹ וּלְהֵאָבִיד
 וּלְהִרְעֵךְ כֵּן אֲשַׁקֵּד עֲלֵיהֶם לְבָנוֹת
 וּלְנַטוּעַ נְאֻם־יְהוָה: (כט) בְּיָמִים
 רָהִם לֹא־יֵאמְרוּ עוֹד אָבוֹת
 אֲכָלוּ בַסֶּר וּשְׁנֵי בָנִים תִּקְהִינָה:

לאנדע יהודה'ס אור זיינען
 שטערטען, ווען איד זיא בעי-
 פרייע פאן איהרער געפאנגעני-
 שאפט: דער עוויגע זעג-
 נע דיך, וואהנונג דער
 גערעכטיגקייט, בורג
 דער טרייע! (כד) היער
 הויזעט דאן יהודה זיכער אונד
 זיינע זעממטליכן שטערטע, דא
 ווירקעט טהעטיג דער לאנד-
 מאן, דארט ציעהען זיא הארט-
 לאז הינטער העערדען הער:
 (כה) דען יעדע לעבענדע זעע-
 לע האבע איד געלאכט, יע-
 דעס שמאכטענדע געמיטה
 האבע איד בעפרייענדעט:
 (כו) דארט ערוואכטע איד
 וועהרענד דער ערשיינונג אונד
 זיס וואר דער שלאף מיר -
 (כז) עס ווירד איינע צייט קאמ-
 מען, שפריכט דער עוויגע,
 ווא איד ישראל'ס הויז אונד
 יהודה'ס הויז וויערער אוביע
 מיט מענשענוואט אונד מיט
 פיעהוואט, (כח) אונד זא איי-
 ריג איד געגען זיא וואר אים
 צערשטארען, צערטרימערן,
 פערוויסטען, פערניכטען אונד

פלאנען, זא אייפריג ווערדע איד וויערער פיר זיא זיין אים אויפבייען אונד פערפלאנע-
 צען, שפריכט דער עוויגע. (כט) צור זעלבען צייט ווירד מאן ניכט מעהר זאגען: דיא פאטער
 עססען אונרייע פרוכט, אונד דען קינדערן ווערדען דיא צעהגע שטומפן! (ל) זאגדערן
 ר ש י

עישור נכסי' שנעה אומות מזנעים סוף שחטלי הכל כנן זכר שהוא יורש הכל: (כו) על זאת
 הקינותי. כך אמר ירמיה כל מה שהייתי יושן ונדרס נבואת פורענות הנבואה הזאת הקינותי
 מחרדמתי: ערבה. נעמה: (כו) זרע אדם וזרע בהמה. הטובים והסכלי' שבהם אני אזרעם
 כולם להיות זרע שלי זרע אדם וזרע בהמה תירגס יונחן אקיימיון כנני אינשא ואכליחינון
 כנעירא שאין עונותיהם נפקדין עליה: (כט) בוסר. פרי שלא נגמר והוא מקפה את השינים:
 ושיני בניס מקהינה. הבנים ילקו בעון אבות:

ב א ו ר

נקנה תסובב גבר שדרך העולם שהאיש מחזר ומסבב אחר האשה ואן הנקבה תסובב אחר אישה,
 כלומר שיסובבו בני ישראל אל ה' אלהיהם (הנ"ל). (כד) אכרים, מהס יהיו עובדי אדמה
 ויעבדו במנוסה ובנאמונה, ומהס יסעו בעדר נשלים ונשלוה. (כו) הקיצותי ואראה, וי'ו

יעדע ווירד פֿיר זיין אינגעם
פֿערבעהען לידען; זוער דיא
אונרייטע פֿרוכט געניעסט,
דיעזעס זוערדען אויך דיא
צעהנע שטומפֿה ווערדען.
(66) יא עס קאממט איינע צייט,
שפּריכט דער עוויגע, אין וועל-
כער איך מיט דעם הויזע
ישראל'ס אונד דעם הויזע
יהודה'ס איינע נייען בונד
שליעסע, (67) גיכט וויא יענער
בונד, דען איך מיט איהרען
פֿאטערן שלאס, אלס איך זיא
בייא דער האנד ערגריף, זיא
אויס דעם לאנדע מצרים צו
פֿיהרען, דען דיעזען בונד הא-
בען זיא געבראכען, אונד דעם-
האלב פֿערווארף איך זיא אויך,
שפּריכט דער עוויגע. (68) דיע-
זער בונד אכער, דען איך מיט
דעם הויזע ישראל צו יענען ציי-
טען מאַכען ווערדע, (ווייר זאָ
געטפֿפֿען זיין), שפּריכט דער
עוויגע; איך פרעגע טיעף מיי-
גע לעהרע אין איהר אינגער-
סטעס, שרייבע זיא אויף איהר
הערץ היץ, אונד זאָ ווערדע
אויך איהר גאטט, אונד זיא
מיין פֿאלק זיין; (69) קיין פֿריינד
ווירד מעהר דען אנדערן, קיין
ברודער מעהר דען אנדערן
ערסט בעלעהרען אונד עראינג-
נערן מיססען מיט דען וואָר-

(65) כִּי אִם-אִישׁ בִּיעֹנֹנוּ יָמוּת כָּל-
הָאָדָם הָאֵכֶל הַבֶּכֶר הַקְּדִינָה
שְׁנָיו: (66) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם-
יְהוָה וְכָרַתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה בְּרִית הַדָּשָׁה:
(67) לֹא כַבְרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת-
אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחֲזִיקִי בְיָדָם
לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר-
הִמָּה הִפְרוּ אֶת-בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי
בַעֲלֵתִי בָם נֹאֵם יְהוָה: (68) כִּי
זאת הברית אשר אכרת את-
בית ישראל אחרי הימים ההם
נאם יהוה נחתי את-תּוֹרַתִּי
בְּקִרְבָּם וְעַל-לִבָּם אֶכְתָּבנָהּ
וְהִייתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהִמָּה
יְהִי־לִי לְעַם: (69) וְלֹא יִלְמְדוּ
עוֹד אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-
אָחִיו לֵאמֹר דַּע אֶת-יְהוָה כִּי
כֹלָם יָדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד-
גְּדוֹלָם נֹאֵם יְהוָה כִּי אֶסְלַח

דגש א"ש

לעונם

טען: „ערקעננע דען עוויגען!“ דען אללט פֿאם קליינסטען ביז צום גרעסטען
ווערדען זיא מיך קעגנען, שפּריכט דער עוויגע, דאָ איך איהנען איהרע זינדען פֿערנע-
בע

ב א ו ר

ואראם כו"ו הן אתה קלמט ונחטא, ר"ל ונכר מטאנו לפיכך קלמט, וכן הקינותי ואראם
וכבר ראיתי נחלוס הנבואה זאת הנחמה ומחוכה הקלותי (ד"ק), ואולי פ"י ואראם יעודנו
המראה לפני, או משום שלא בלתי הנבואה אליו, או משום שהוא עלמו שמו חמיד לנגד
עיניו מרוב חסלו ומאוחו אליו, וכפי שניהם חגגמתי. (לב) ואנכי בעלתי, כמו נחלתי וענינו
קלתי כפי' אני הרד"ק. (לד) כי אסלח לעונם, ולא יהי' הנדל ביני ובינם במאמר הנביא

לַעֲזוֹנָם וּלְחַטָּאתָם לֹא אֶזְכֶּר-עוֹד:
 (לה) כֹּה ו אָמַר יְהוָה נָתַן שְׁמִשׁ
 לְאֹר יוֹמָם חֶקֶת יָרֵחַ וְכֹכְבִּים
 לְאֹר לַיְלָה רָגַע הַיָּם וַיִּהְיוּ גִלְיוֹ
 יְהוָה צָבָאוֹת שְׁמוֹ: (לו) אִם-יִמְשׁוּ
 הַחֲקִים הָאֵלֶּה מִלְּפָנַי נֹאסִי-יְהוָה
 גַּם זָרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מִהַיּוֹת
 גְּוֵי לְפָנַי כָּל-הַיָּמִים: (לז) כֹּה ו
 אָמַר יְהוָה אִם-יִמְדוּ שָׁמַיִם
 מִלְּמַעְלָה וַיִּחְקְרוּ מוֹסְדֵי-אָרֶץ
 לְמַטָּה גַם-אֲנִי אֶמָּאֵם בְּכָל-זֶרַע
 יִשְׂרָאֵל עַל-כָּל-אֲשֶׁר עָשׂוּ נֹאסִי-
 יְהוָה: (לח) הִנֵּה יָמִים נֹאסִי-
 יְהוָה וְנִבְנְתָה הָעִיר לַיהוָה
 מִמְּגִדָּל הַנִּנְאָל עַד-שַׁעַר הַפְּנָה:

בע, אונר איהרער פֿערנעהונג.
 גען ניכט מעהר געדענקע.
 (לה) וּאָ שפּריכט דער עוויגע,
 דער נאָך אונזאנדעל באַרען
 געזעטצען דיא זאָנע אַס טאַ
 גע שיינען, אינד דען מאַנד
 אונר דיא שטערנע אין דער
 נאַכט לייכטען לעסט, דער
 דאַז וועלטמערה אויפֿרענט,
 דאַס זיינע פֿלוטהען טאַכען,
 אונר דעססען נאַמע, הערר
 דער הערשאַרען "איזט:
 (לו) וועררען דיעזע געזעטצע
 יעמאַלס פֿאַ- מיר זיך אויפֿלאָ-
 זען, שפּריכט דער עוויגע, זאָ
 זאָלל אויך ישראל'ס שטאַם
 אויפֿהאַרען, פֿערנער פֿאַר
 מיר איין פֿאַלק צו זיין. (לז) זאָ
 שפּריכט דער עוויגע: ווען אָכען
 דיא היממעל בעמעססען. אונר
 אונטען דיא גרונדפֿעילער דער
 ערדע ערפֿאַרשט וועררען/ראָן
 וועררען איך דען גאַנצען שטאַם
 ישראל'ס אום אָללר זיינ טהאַ
 טען וויללען פֿערווערפֿען -

באים קרי ולא נמיכ ויצא

דיעס האַט דער עוויגע געשפּראַכען. (לה) עם קאַממען צייטען, שפּריכט דער הערר, וואָ דיא
 שטאַרט דעם עוויגען צו עהרען וויעדער אויפֿגעכויט ווירר, פֿאַם טהורם חננאל ביו צום עקטהאַ-
 רע

ר ש י

(לה) לאור. איאקלארזי'ר בלע"ז וכת"י לאנהרא: רוגע היס. שובר היס מנידו ומרתחו ונעשה
 קמטים קצט' כמו עורי רגע (איוב ז'): (לו) ימושו. כמו לא ימים: (לז) אס ימדו שמים. כמה גובהם
 גס אני אמאם בישראל. כלומר כסם שהם לא ימדו ולא יחקרו כך ישראל לא ימאסו בכל אשר חטאו:

ב א ו ר

בי אס עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם וגו' (ישעי' נ"ט ב'). (לה) חקות, כמו
 בחקות, והשיעור הנותן שמש לאור ביום, והיכח לאור בלילה בחקות הקימות לעד, ואולי הוא
 מקרא מסורס ושיעורו כן נותן חוקת שמש לאור יום וגו' והכוונה הנותן חקות ונותן שמש
 וירח וככבים, והיא תרגומו: דער דיח כחטורגעזעטלע בעסטאָאָסטע, דער דיח זאָנע חייני
 זעטלעטע לז לייכטען דעם טאָגעס חונד דען אַקנד אז. ז. וו. ופי' זה יהי' יותר נכון לחבור המקרא
 הנ"ל. (לו) בלפני, כלומר אס ימושו ברכוני, בי אני אמרתי עוד כל ימי הארץ זרע וקציר
 וגו' לא ישבותו ושלח ברכוני בודאי לא ימושו. (לז) על כל אשר עשו, כלומר על כל עונות
 שעשו לא ימאסו בעבור זה כי יסלח לעונם כמו שאמר למעלה (יד"ק). (לח) ממגדל
 הננאל, עיין בגשמי' ג' א'. שער הפנה, נקרא כן לפי שהיה שם פנת המומה (יד"ק)
 במלכים

תרגום אשכנזי

ירמיה לא לב

(לט) וַיֵּצֵא עוֹד־קוֹה הַמֶּדֶה נִגְדּוֹ
עַל גְּבַעַת גֶּרֶב וְנִסַּב גְּעָתָהּ:
(מ) וְכָל־הָעַמֶּק הַפְּגָרִים וְהַדְּשָׁן
וְכָל־הַשְּׂרָמוֹת עַד־נַחַל קִדְרוֹן
עַד־פְּנֵת שַׁעַר הַסּוּסִים מִזְרָחָהּ
קָדַשׁ לַיהוָה לֹא־יִנְתָּשׁ וְלֹא־
יִהְרַס עוֹד לְעוֹלָם:

רע. (לט) יא נאך ווייטער פֿאַר-
ווערטס געהט דיא מעסשנור,
זיא רייכט ביז צור העהע גרב'ס
אונד לענקט זיך גען גועה הין,
(מ) דאז גאנצע לייכען = אונד
אשעטהאל אונד אללע עקקער
ביז צום שטרומע קדרון'ס
אונד ביז אן דען עק דעס ראם =
טהארעס גען מאַרגען זאללען
דעם עוויגען הייליג כלייבען,
אונד ניממער צערשטאַרט,
ניממער פֿערוויסטעט ווערדען.
לב (א) דאז וואָרט וועלכעס
דעם ירמיהו וואָרד פֿאַם
עוויגען, אים צעהנטען יאהרע
צדקיהו'ס דעם קעניגס פֿאַן
יהודה, וועלכעס וואָר דאָז אַל-
צעהנטע יאהר נבוכדנצר'ס.
(ב) דאָז העער דעם קעניגס
פֿאַן בבל, בעלאַגערטע דאָ-
מאהלס ירושלים, אונד דער
פּראָפֿעט ירמיהו וואָר פֿער-
האַפֿטעט אַם פֿאַרפּלאַטצע
דער הויפטוואַכע דיא זיך אים
פֿאַללאַסטע דעם קעניגס פֿאַן
יהודה בעפֿאַנד. (ג) צדקיהו
דער קעניג פֿאַן יהודה ליעם

לב (א) הַדְּבַר אֲשֶׁר הָיָה אֵל-
יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בְּשָׁנָה
הָעֲשִׂירִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
הָיָה הַשָּׁנָה שְׁמֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְנְבוּכַדְרֶאֱצַר: (ב) וְאִזְ חֵיל מֶלֶךְ
בָּבֶל צָרִים עַל־יְרוּשָׁלַם וַיְרַמְיָהוּ
הַנְּבִיא הָיָה כְּלוֹא בַּחֲצַר הַמַּטְרָה
אֲשֶׁר בֵּית־מֶלֶךְ יְהוּדָה: (ג) אֲשֶׁר
כָּלְאוּ צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
קו קיי. השדמות קיי. בשנה קיי
ר ש"י
לאמר

(מ) העמק הפגרים. עמק שנפלו שם פגרי מתנה סמרכב: והדשן. מקום שפך הדשן שהיה מון לירושלם יוסיפו על העיר ויכניסו כל זה לתוך חומותיה ונבואה זו עתיד' לנא בגאולה אחרונה שהרי לא היתה בני' שני: השדמות. קופוני"א בלע"ז:

לב (ב) לרים. לשון מזור: בחלר המטרה. לשון בית הזשמר:

ב א ו ר

במלכים ב' י"ד י"ג), וכן תרגם הכשדי חרע זוייתא, והפנה היה צמערבית דרומית נגד שער אפרים אשר היה בכפון ירושלים. גרב וגעה, הרים סמוכים לירושלים וזולת שםם לא נודע לנו דבר. (מ) נחל קדרון, הוא נחל ונקעס בין ירושלים והר הזיתים למזרח העיר ובתוכו הוליכו הסוסים למרחץ בשער אשר היה במקצוע מזרחית דרומית, ולכן נקרא שער הסוסים. לעולם, לזמן ארוך.

לב (א) הדבר אשר היה, גם נפרשה זאת יראו דברי אזהרה ונחמה הנאמרים לו: בימי צדקיה, מעין אזהרות הנכתבות קודם לזה, ולכן סמכס הסופר, וטעמו נמשך על ויאמר ירמיהו במקרא וי". (ב) בחצר המטרה, בחלר שהיו נשמרים שם האסורים, מטרה שראו נער ענין שמירה, כמו הינעור לעולם, ותרגום ויאסוף אותם אל משמר לבית מטרה (ד"ק)